

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

107	ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ
109	ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ
109	ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΟΥΣ
109	Η ΑΚΡΟΑΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΨΕΩΝ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ
110	«ΗΜΕΡΕΣ ΔΙΑΛΟΓΟΥ»
110	ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΟΜΑΔΑΣ ΕΦΗΒΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ
111	ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΜΚΟ
111	ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
111	ΑΝΗΛΙΚΟΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ–ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΚΑΙ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΟΙ ΑΝΗΛΙΚΟΙ
112	ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ
112	ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ – ΠΑΡΑΜΕΛΗΣΗ
113	ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΣΩΜΑΤΙΚΗΣ ΤΙΜΩΡΙΑΣ
113	ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΔΙΑΒΗΤΗ
113	ΑΝΗΛΙΚΟΙ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΚΠΟΜΠΕΣ
114	ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΑΠΟ ΤΑ ΜΜΕ
114	ΑΝΗΛΙΚΟΙ ΚΑΙ ΙΝΤΕΡΝΕΤ ΚΑΦΕ
115	ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ
115	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
115	ΕΠΙΒΟΛΗ ΚΥΡΩΣΕΩΝ ΣΕ ΜΑΘΗΤΕΣ
115	ΦΟΙΤΗΣΗ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΜΑΘΗΤΩΝ ΡΟΜΑ
117	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ
119	ΣΧΕΣΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ–ΣΧΟΛΕΙΟΥ
120	ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΥΓΕΙΑ
120	ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΑΡΙΟΥ
120	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ
120	ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ Ή ΔΙΑΖΥΓΙΟΥ
121	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ – ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

Δικαιώματα του παιδιού

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΟΣΧΟΣ
Βοηθός Συνήγορος

ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Ακολουθώντας τα πρότυπα και τις δοκιμασμένες πρακτικές των ομόλογων θεσμών της Ευρώπης, και διατηρώντας διαρκή συνεργασία και επικοινωνία μαζί τους, ο Συνήγορος του Παιδιού κατά τον πέμπτο χρόνο λειτουργίας του προέβη σε θεσμικές παρεμβάσεις για σημαντικά ζητήματα που αφορούν τα παιδιά που ζουν στη χώρα μας. Επίσης, δραστηριοποιήθηκε έντονα για την ανάπτυξη δημόσιου διαλόγου σχετικά με την προάσπιση των δικαιωμάτων των παιδιών, τόσο ανάμεσα σε παιδιά και εφήβους όσο και στους δημόσιους και μη κυβερνητικούς φορείς που ασχολούνται με τα θέματα των ανηλίκων.

Ο Συνήγορος του Πολίτη για μια ακόμη φορά διαπίστωσε, σε πολλά επίπεδα, σημαντικό έλλειμμα σε αποκεντρωμένες ψυχοκοινωνικές υπηρεσίες και σε δομές και διαδικασίες για την υποστήριξη ευάλωτων κατηγοριών ανηλί-

κων, όπως είναι τα παιδιά θύματα βίας και παραμέλησης, τα παιδιά με αναπηρίες, με χρόνια νοσήματα και σοβαρές ψυχικές παθήσεις, τα παιδιά Ρομά, οι ασυνόδευτοι πρόσφυγες, τα παιδιά μεταναστών, οι ανήλικοι παραβάτες του νόμου κ.ά. Για τις διαπιστούμενες ελλείψεις και τις θεσμικές προτάσεις του, ο ΣτΠ ενημέρωσε τους αρμόδιους φορείς και τη Βουλή με την υποβολή της ετήσιας έκθεσης και καταθέτοντας στις ειδικές μόνιμες επιτροπές από τις οποίες προσκλήθηκε στη διάρκεια του έτους. Βέβαια, οι επαναλαμβανόμενες διαπιστώσεις της Αρχής μπορούν να αποκτήσουν νόημα μόνον εφόσον αξιοποιηθούν από τους υπευθύνους για τον σχεδιασμό της κοινωνικής πολιτικής για παιδιά, με την κατά προτεραιότητα λήψη διοικητικών μέτρων και την πραγματοποίηση επενδύσεων, με στόχο την προστασία των ανηλίκων και την έμπρακτη διασφάλιση και προαγωγή των δικαιωμάτων τους.*

Η εκπόνηση ενός «Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού» απασχόλησε και κατά το 2008 τον Συνήγορο του Παιδιού. Ήδη από το 2007, η Αρχή είχε απευθύνει στο αρμόδιο Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης συγκεκριμένες προτάσεις για την εκπόνηση ενός λεπτομερούς, αξιόπιστου και αποτελεσματικού σχεδίου, το οποίο θα θέτει τη βάση και το πλαίσιο ώστε να καλυφθούν οι ελλείψεις που παρατηρούνται στην πρόνοια, την υγεία, την εκπαίδευση, την ψυχαγωγία και την κοινωνική συμμετοχή των παιδιών.* Ένα εθνικό σχέδιο δράσης πρέπει να στοχεύει στην οργάνωση, στον προγραμματισμό, στον συντονισμό και στην αποκεντρωμένη ανάπτυξη των δράσεων για τα παιδιά, εκ μέρους της διοίκησης, στη συνεργασία των συναρμόδιων υπουργείων, καθώς και της κεντρικής διοίκησης με την τοπική αυτοδιοίκηση και την κοινωνία των πολιτών (ΜΚΟ), θέ-

τοντας προγραμματικούς στόχους, πλῆθισιο χρηματοδότησης, ποιοτικού ελέγχου και αξιολόγησης υπηρεσιών και ενεργειών. Έως το τέλος του 2008 το εθνικό σχέδιο δράσης δεν είχε ολοκληρωθεί εκ μέρους του αρμόδιου υπουργείου, είχε ωστόσο ανακοινωθεί ότι επί μέρους δράσεις προετοιμασίας του ανατέθηκαν σε μη κυβερνητικό φορέα (για περισσότερα στοιχεία, βλ. www.0-18.gr). Η επαναλειτουργία του Εθνικού Παρατηρητηρίου για τα Δικαιώματα του Παιδιού από τη Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, το 2008, την οποία καλωσόρισε ο Συνήγορος του Παιδιού, υπήρξε αφορμή για την τροφοδότηση του δημόσιου διαλόγου σχετικά με την εφαρμογή της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΔΣΔΠ) στη χώρα μας, ιδίως μάλιστα στο πλαίσιο συνεδρίου που οργανώθηκε τον Νοέμβριο από τους παραπάνω φορείς σε συνεργασία με τον ΣτΠ.*

Το γεγονός ότι η Ελλάδα δεν έχει ανταποκριθεί επαρκώς στις υποχρεώσεις που πηγάζουν από τη ΔΣΔΠ, όπως είναι η υποβολή πενταετών εκθέσεων και η συμμόρφωση στις συστάσεις της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού του ΟΗΕ, γεγονός το οποίο τονίστηκε και από τον εκπρόσωπο της επιτροπής κατά τη διάρκεια του συνεδρίου, αποτελεί σήμερα πρόκληση για όλους τους παράγοντες του δημόσιου βίου που ασχολούνται με τη διαμόρφωση της πολιτικής για το παιδί.*

Δυστυχώς, οι ενέργειες της διοίκησης, οι οποίες αφορούν και επηρεάζουν τα παιδιά, δεν διαπνέονται από τη φιλοσοφία και τις προβλέψεις της ΔΣΔΠ, ούτε το περιεχόμενο και οι επιπτώσεις της είναι επαρκώς γνωστά στους επαγγελματίες που εργάζονται με και για τα παιδιά. Η επαναλειτουργία του Παρατηρητηρίου δημιουργεί, ευλόγως, την προσδοκία ότι θα αποτελέσει ώθηση για την πιστότερη εφαρμογή της ΔΣΔΠ, προς όφελος της προστασίας των δικαιωμάτων όλων των παιδιών που ζουν στη χώρα μας. Οι υποθέσεις που χειρίστηκε κατά το 2008 Συνήγορος του Παιδιού αυξήθηκαν κατά 11% έναντι του προηγούμενου έτους και έφθασαν τις 420. Η συνεχής αύξηση των υποθέσεων της Αρχής με θέμα παραβιάσεις δικαιωμάτων ανηλίκων δεν ερμηνεύεται ως επιδείνωση της κατάστασης των δικαιωμάτων τους, αλλά συνδέεται με την όλο και μεγαλύτερη πληροφόρηση των πολιτών για τη λειτουργία του Κύκλου και την εμπιστοσύνη τους στον Συνήγορο του Παιδιού. Βέβαια, για μια ακόμη χρονιά ο μεγάλος όγκος των αναφορών προέρχεται από γονείς (62%), μια και τα ίδια τα παιδιά φαίνεται ότι δεν προτιμούν να υποβάλουν με έγγραφες αναφορές τα παράπονά τους στον ΣτΠ.

Μόνο 5% των αναφορών υποβλήθηκε από ανηλίκους. Τα παιδιά ωστόσο με τα οποία επικοινωνήσε ο ΣτΠ κατά τις 55 επισκέψεις του σε σχολεία και ιδρύματα, στη διάρκεια του έτους, τα οποία υπολογίζεται ότι ξεπερνούν τα 2.000, πολύ

συχνά του ανέφεραν προφορικά παραβιάσεις που βιώνουν στην καθημερινότητά τους. Πολλές φορές μάλιστα ζήτησαν τη γνώμη του Συνηγόρου του Παιδιού για τον χειρισμό των προβλημάτων ή την άτυπη διαμεσολάβησή του προς τις διευθύνσεις των σχολείων ή των ιδρυμάτων στα οποία διαμένουν για την αποκατάσταση των παραβιάσεων. Οι υποθέσεις με τις οποίες ασχολήθηκε ο Συνήγορος του Παιδιού αφορούν ως επί το πλείστον ζητήματα που σχετίζονται με την εκπαίδευση (44%), όπως είναι τα ειδικά μέτρα για την υποστήριξη των αδυνάτων, θέματα σχέσεων μαθητών–εκπαιδευτικών, πρόσβασης και εγγραφής στο σχολείο, οργάνωσης, υποδομών κ.ά. Ακολουθούν τα ζητήματα υγείας, πρόνοιας και κοινωνικής ασφάλισης, στα οποία περιλαμβάνονται και τα θέματα των παιδικών σταθμών (13,65%), τα θέματα σχετικά με την άσκηση επιμέλειας στην οικογένεια και την επικοινωνία των παιδιών με τους γονείς που διαμένουν μακριά τους (13%) κ.ά.

Οι πρωτοβουλίες για την προαγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού που ανέλαβε ο ΣτΠ το 2008 ήταν ποικίλες και οι σημαντικότερες από αυτές αναφέρονται αναλυτικότερα παρακάτω. Ωστόσο, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι ο Συνήγορος του Παιδιού, συμμετέχοντας στις συντονισμένες δράσεις του Ευρωπαϊκού Δικτύου Συνηγόρων του Παιδιού (ENOC–European Network of Ombudspersons for Children), έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στην προαγωγή της συμμετοχής των παιδιών. Ιδιαίτερα, η συγκρότηση, για πρώτη φορά, 20μελούς Ομάδας Εφήβων Συμβούλων, με αγόρια και κορίτσια από διάφορες περιοχές της χώρας, αποτελεί μια πρωτοπόρο ενέργεια, που αποβλήπει να συμβάλει στο έργο της Αρχής, αλλά κυρίως να προβάλλει στην κοινή γνώμη την τεράστια αξία της ακρόασης των απόψεων των παιδιών στα θέματα που τα αφορούν και τα επηρεάζουν, σύμφωνα με τις προβλέψεις του άρθρου 12 της ΔΣΔΠ.

Το 2008 συνεχίστηκαν με εντατικούς ρυθμούς οι συναντήσεις του Συνηγόρου του Παιδιού με επαγγελματίες που εργάζονται με τα παιδιά και με εκπροσώπους δημόσιων και μη κυβερνητικών οργανισμών. Με ομιλίες και σεμινάρια αλλά και με συσκέψεις ο ΣτΠ συνέβαλε, σε σημαντικό βαθμό, στην ενημέρωση, στη διαμόρφωση πολιτικών και καλών πρακτικών, στον συντονισμό μεταξύ των φορέων και στην ευαισθητοποίηση όσων ασχολούνται με τα παιδιά, σχετικά με τη δεοντολογία που πηγάζει από τη ΔΣΔΠ και τη σχετική νομοθεσία. Κατά τη διάρκεια του έτους, ο Βοηθός Συνήγορος και μέλη του επιστημονικού προσωπικού επισκέφθηκαν 20 πόλεις, όπου συμμετείχαν σε συναντήσεις και εκδηλώσεις, και πραγματοποίησαν 65 ομιλίες σε συνέδρια, ημερίδες και σεμινάρια στην Ελλάδα και το εξωτερικό με ποικίλα θέματα, ανάμεσα στα οποία ήταν: εκπαίδευση και ανθρώπινα δικαιώματα, συγκρούσεις στο σχολείο, ασυνόδευτοι ανήλικοι, παιδική κακοποίηση, ενδοοικογενειακή βία, βία

στο σχολείο, παιδιά με αναπηρία, παιδιά-καταναλωτές, σωματική τιμωρία, ίντερνετ καφέ, παιδιά Ρομά, παιδιά σε ιδρύματα, κοινωνική ένταξη νεαρών παραβατών κ.ά.

Στη διάρκεια του 2008 ο Συνήγορος του Παιδιού συνέχισε να ενημερώνει παιδιά και ενήλικες σχετικά με τις δράσεις του και τα δικαιώματα του παιδιού. Η ιστοσελίδα www.0-18.gr φιλοξένησε σύντομες ανακοινώσεις για τις σημαντικότερες δραστηριότητές του, όπως και όλα τα δελτία Τύπου, τα πορίσματα και τα άλλα κείμενα. Σε μεγάλο αριθμό σχολείων, σε όλη τη χώρα, στάλθηκαν περισσότερα από 20.000 ενημερωτικά φυλλάδια για παιδιά μικρότερης και μεγαλύτερης ηλικίας, 3.000 ημερολόγια του 2008 με θέματα τα δικαιώματα του παιδιού και 10.000 αντίτυπα της έκδοσης *Η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού με απλά λόγια*, μαζί με οδηγίες προς τους εκπαιδευτικούς για τη χρήση της και προτάσεις για εκπαιδευτικές δραστηριότητες.

Τέλος, σημαντική ήταν κατά το 2008 και η δραστηριότητα του Συνηγόρου του Παιδιού στο εξωτερικό. Ο Βοηθός Συνήγορος και μέλη του επιστημονικού προσωπικού συμμετείχαν:

- στο ετήσιο συνέδριο του Ευρωπαϊκού Δικτύου Συνηγόρων του Παιδιού στην Ιρλανδία,
- σε σεμινάρια του ίδιου δικτύου στο Στρασβούργο και στις Βρυξέλλες,

- στο Ευρωπαϊκό Φόρουμ για τα Δικαιώματα του Παιδιού στις Βρυξέλλες,
- σε συνέδρια του Συμβουλίου της Ευρώπης και ειδικότερα του προγράμματος «Χτίζοντας μια Ευρώπη για τα παιδιά, μαζί με τα παιδιά» στη Στοκχόλμη και στο Ζάγκρεμπ,
- στην αποστολή με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας στη Σουηδία, όπου πραγματοποιήθηκαν επισκέψεις σε τοπικούς προνοιακούς φορείς,
- σε συναντήσεις στην Άγκυρα και στο Κίεβο, όπου υποστηρίχθηκε από εκπροσώπους της Αρχής ότι πρέπει να δημιουργηθούν Συνήγοροι του Παιδιού στην Τουρκία και την Ουκρανία,
- στο Παγκόσμιο Συνέδριο για την Ευημερία των Παιδιών στο Κάρντιφ (Ουαλία),
- στις συναντήσεις του Δικτύου Συνηγόρων του Παιδιού της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στο Νόβι Σαντ και στη Λουμπλιάνα (Σερβία),
- στην 48η Διεθνή Συνδιάσκεψη της UNESCO στη Γενεύη για τη Συμμετοχική Εκπαίδευση,
- στο σεμινάριο που διοργάνωσε το Συμβούλιο της Ευρώπης στη Βουδαπέστη με θέμα «Εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα για μικρά παιδιά».

ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΟΥΣ

Από την έναρξη της λειτουργίας του ο Συνήγορος του Παιδιού έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στην άμεση επικοινωνία με τα παιδιά, καθώς και στην ακρόαση και την ανάδειξη των απόψεών τους, δραστηριότητες που αποτελούν σημαντική δέσμευση και πρακτική των ομόλογων θεσμών διεθνώς.

Η ΑΚΡΟΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΨΕΩΝ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Όπως κάθε χρονιά, ο ΣτΠ επισκέφθηκε μεγάλο αριθμό σχολείων, ιδρυμάτων και άλλους χώρους, όπως σφραγιστικά καταστήματα, στέκια ΜΚΟ και καταυλισμούς όπου διαμένουν παιδιά-πρόσφυγες και Ρομά. Στους χώρους αυτούς συναντήθηκε και επικοινωνήθηκε με παιδιά και εφήβους προσπαθώντας να αποτυπώσει τις απόψεις τους

και να ακούσει με προσοχή τις προτάσεις τους για την καλύτερη δυνατή εφαρμογή των δικαιωμάτων τους.

«ΗΜΕΡΕΣ ΔΙΑΛΟΓΟΥ»

Στις 26 Ιανουαρίου 2008 ο ΣτΠ διοργάνωσε μια δεύτερη συνάντηση με τους μαθητές και τις μαθήτριες σχολείων της Αττικής που είχαν συμμετάσχει στην πρώτη «Ημέρα διαλόγου με τα παιδιά» (Αθήνα, Απρίλιος 2007). Ένα από τα θέματα που συζητήθηκαν ήταν η ιδέα να καθιερωθεί τακτική επικοινωνία του Συνηγόρου του Παιδιού με μια συμβουλευτική ομάδα εφήβων.

Στις 5 Απριλίου 2008 ο ΣτΠ διοργάνωσε την πρώτη «Ημέρα διαλόγου με τα παιδιά» στη Θεσσαλονίκη, με θέμα ίδιο με αυτό της συνάντησης στην Αθήνα, δηλαδή το «Εκφράζομαι, ακούγομαι, συμμετέχω» στον χώρο του σχολείου. Η εκδήλωση οργανώθηκε με την υποστήριξη των υπευθύνων αγωγής υγείας του νομού. Οι 47 μαθητές και μαθήτριες από 27 γυμνάσια και λύκεια του νομού Θεσσαλονίκης που συμμετείχαν εξέφρασαν τις απόψεις τους, συνεργάστηκαν σε ομάδες εργασίας και διατύπωσαν προτάσεις για ένα σχολείο που θα τους σέβεται και θα τους υπολογίζει. Στο τελευταίο μέρος της συνάντησης έλαβαν μέρος και εκπαιδευτικοί.

Προϊόν των «Ημερών διαλόγου» με την προαναφερθείσα θεματική, των συζητήσεων που έχουν λάβει χώρα στα σχολεία και των παρατηρήσεων που έστειλαν ατομικά μαθητές απαντώντας σε ερωτηματολόγιο το οποίο αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα www.0-18.gr* ήταν ένα κείμενο

προτάσεων, το οποίο συντάχθηκε με βάση τις απόψεις που εξέφρασαν οι μαθητές και οι μαθήτριες προς τον Συνήγορο του Παιδιού. Το κείμενο αυτό προγραμματίζεται να αποσταλεί στο Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠΕΠΘ), συνοδευόμενο από τις παρατηρήσεις της Αρχής σχετικά με τα θέματα που τίθενται από τα ίδια τα παιδιά.

ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΟΜΑΔΑΣ ΕΦΗΒΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ

Το φθινόπωρο του 2008 ο ΣτΠ προχώρησε στην υλοποίηση του σχεδίου συγκρότησης 20μελούς Ομάδας Εφήβων Συμβούλων, αποτελούμενης από αγόρια και κορίτσια ηλικίας 13–17 ετών που προέρχονται από όλες τις Περιφέρειες της χώρας. Η ομάδα αυτή θα λειτουργεί κατά τα πρότυπα των ομόλογων θεσμών της Ευρώπης και θα έχει ως αποστολή να συνδράμει στην αποστολή του Συνηγόρου του Παιδιού, μεταφέροντάς του τις απόψεις των παιδιών για θέματα με τα οποία ασχολείται. Η ιδέα για τη συγκρότηση μιας τέτοιας ομάδας είχε προκύψει ήδη κατά τις συναντήσεις του ΣτΠ με τα παιδιά στις «Ημέρες διαλόγου» στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη.

Για την υλοποίηση του σχεδίου αυτού, ο Συνήγορος του Παιδιού συνεργάστηκε με το ΥΠΕΠΘ, το οποίο απέστειλε σε όλα τα σχολεία της χώρας ενημερωτική επιστολή σχετικά με τη δράση του ΣτΠ και τη δυνατότητα των μαθητών να δηλώσουν συμμετοχή για την Ομάδα Εφήβων Συμβούλων. Παράλληλα, ενημερώθηκαν ΜΚΟ που εργάζονται με παιδιά και η λειτουργία της Ομάδας Εφήβων Συμβούλων

δημοσιοποιήθηκε με μηνύματα στο διαδίκτυο, στον Τύπο και στο ραδιόφωνο. Ο ΣτΠ δημιούργησε με τη συμμετοχή μιας ομάδας μαθητών ραδιοφωνικό σποτ το οποίο παίχθηκε σε ραδιοσταθμούς όλης της χώρας, ύστερα από έγκριση του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, για τη μετάδοσή του ως κοινωνικού μηνύματος.*

Η τελική επιλογή των μελών της Ομάδας Εφήβων Συμβούλων έγινε τον Δεκέμβριο ανάμεσα σε 410 αιτήσεις εφήβων, με κλήρωση, αλλά και με κριτήρια τα οποία να εξασφαλίζουν τη συμμετοχή ίσου αριθμού κοριτσιών και αγοριών, εφήβων από διαφορετικές ηλικιακές ομάδες και από όλες τις Περιφέρειες της χώρας, εφήβων με αναπηρίες, μεταναστών, προσφύγων ή από μειονοτικές ομάδες και εφήβων που ζουν μακριά από τις φυσικές τους οικογένειες. Η θητεία της ομάδας θα διαρκέσει δύο χρόνια. Κατά την πρώτη, πιλοτική περίοδο λειτουργίας της ομάδας, αποφασίστηκε να δοθεί δυνατότητα να συμμετέχουν σε αυτή 33 έφηβοι, οι οποίοι θα συναντώνται μαζί με τον ΣτΠ 3–4 φορές τον χρόνο και ενδιάμεσα θα επικοινωνούν μεταξύ τους και με άλλα παιδιά και νέους. Όλοι οι έφηβοι που έστειλαν αιτήσεις για συμμετοχή στην ομάδα θα ενημερώνονται για τις δράσεις της και θα καλούνται να παίρνουν μέρος στον δημόσιο διάλογο για διάφορα θέματα.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΜΚΟ

Ο ΣτΠ πραγματοποίησε συνάντηση (16 Οκτωβρίου 2008) με ΜΚΟ οι οποίες ασχολούνται με τα δικαιώματα του παιδιού. Στόχος της συνάντησης ήταν να αναπτυχθεί η συνεργασία του θεσμού με τις ΜΚΟ αλλά και των ΜΚΟ μεταξύ τους με στόχο την αποτελεσματικότερη παρακολούθηση εφαρμογής της ΔΣΔΠ (βλ. αναλυτικότερα «Η χρονιά με μια ματιά»).

ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Στο σχέδιο νόμου «Ειδική αγωγή και εκπαίδευση για τη διασφάλιση ίσων ευκαιριών σε άτομα με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες», το οποίο έθεσε σε δημόσια διαβούλευση το ΥΠΕΠΘ, ο Συνήγορος του Παιδιού διατύπωσε τις παρατηρήσεις του και συνόψισε τις θέσεις του για την εφαρμογή της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Ο ΣτΠ επισημαίνει ότι το μεγαλύτερο πρόβλημα ως προς την εκπαίδευση των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες έγκειται κυρίως στην πλημμελή προσαρμογή του γενικού εκπαιδευτικού συστήματος στις αρχές της ισότιμης συμμετοχικής εκπαίδευσης, καθώς παρατηρούνται σοβαρές ελλείψεις στη διάθεση πιστώσεων και εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού, και ιδίως στην πλημμελή εφαρμογή του νομοθετικού πλαισίου και όχι στην έλλειψή του. Υπογράμμισε επίσης την ανάγκη να ενσωματωθεί η ειδική εκπαίδευση, με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, στο γενικό εκπαιδευτικό σύστημα.

ΑΝΗΛΙΚΟΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ—ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΚΑΙ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΟΙ ΑΝΗΛΙΚΟΙ

Με αφορμή την εκδίωξη αφγανών μεταναστών—προσφύγων από τον αυτοσχέδιο καταυλισμό στο λιμάνι της Πάτρας—ανάμεσά τους βρίσκεται σημαντικός αριθμός ανηλίκων, στην πλειοψηφία τους ασυνόδευτοι—ο Συνήγορος του Παιδιού κάλεσε όλους τους αρμόδιους κυβερνητικούς και τοπικούς φορείς να λάβουν τα αναγκαία μέτρα για την προστασία, τη φροντίδα και την περιθαλψη των αλλοδαπών ανηλίκων, απέχοντας από κάθε ενέργεια άσκησης βίας εις βάρος τους και διασφαλίζοντας τον

σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.* Ο Συνήγορος του Παιδιού επισκέφθηκε επίσης το Κέντρο Διοικητικής Κράτησης παράνομα εισερχόμενων αλλοδαπών στην Παγανή Λέσβου και το Κέντρο Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων στην Αγιάσο Λέσβου. Με αφορμή τις επισκέψεις αυτές και σε συνέχεια παλαιότερων ενεργειών, εκθέσεων και πορισμάτων του, ο ΣτΠ δημοσιοποίησε τις διαπιστώσεις του για τις συνθήκες φιλοξενίας των ανηλίκων και κάλεσε τους αρμόδιους φορείς να λάβουν άμεσα τα αναγκαία θεσμικά μέτρα για τη φροντίδα των ασυνόδευτων ανηλίκων που βρίσκονται στην Ελλάδα, σύμφωνα με τις αρχές του ανθρωπισμού και τις επιταγές της ΔΣΔΠ.*

ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ

Με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Ψυχικής Υγείας, ο Συνήγορος του Παιδιού εξέφρασε για άλλη μια φορά την έντονη ανησυχία του για τη διαφαινόμενη υποβάθμιση και συρρίκνωση των υπηρεσιών ψυχικής υγείας για παιδιά και εφήβους.*

Ο ΣτΠ έχει επισημάνει και στο παρελθόν τα σοβαρά προβλήματα που έχει διαπιστώσει στον τομέα της παιδικής προστασίας λόγω της απουσίας εξειδικευμένων δομών για τη φιλοξενία και τη θεραπευτική αντιμετώπιση παιδιών και εφήβων με ψυχικές διαταραχές ή με σοβαρά ψυχοκοινωνικά προβλήματα τα οποία χρήζουν ειδικής θεραπευτικής παρέμβασης. Οι θέσεις του ΣτΠ για τα θέματα αυτά αποτυπώνονται σε πόρισμά του με τίτλο «Δομές προστασίας και φιλοξενίας παιδιών και εφήβων με ψυχικές διαταραχές» (2005).*

Ανάμεσα στα προβλήματα που επισημάνθηκαν είναι:

- Η έλλειψη δυνατότητας για ένταξη σε κατάλληλες θεραπευτικές δομές μεγάλου αριθμού παιδιών και εφήβων με ψυχικές διαταραχές.
- Η χρονίζουσα και εξαιρετικά προβληματική κατάσταση που επικρατεί στη Μονάδα Επειγόντων Περιστατικών του Παιδοψυχιατρικού Νοσοκομείου Αττικής, όπου φιλοξενούνται επ' αόριστον έφηβοι με διαφορετικούς τύπους ψυχοπαθολογίας ή με σοβαρά ψυχοκοινωνικά προβλήματα μοιλονότι δεν χρήζουν νοσηλείας, αλλά παραμένουν λόγω της απουσίας δομών κατάλληλων για τη φιλοξενία και τη φροντίδα τους στην κοινότητα.
- Η δεινή κατάσταση στην οποία έχουν περιέλθει οι ελάχιστες πρότυπες μονάδες ψυχικής υγείας ιδιωτικών μη κερδοσκοπικών φορέων που επιχορηγούνται από τον τακτικό προϋπολογισμό του κράτους, λόγω της μείωσης της επιχορήγησης του 2008 κατά 50% σε σχέση με την αντίστοιχη του 2007.
- Η απουσία δομών φιλοξενίας παιδιών και εφήβων με

αυτισμό, αλλά και η γενικότερη απουσία ενός δικτύου υπηρεσιών για τον αυτισμό στην κοινότητα.

ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ – ΠΑΡΑΜΕΛΗΣΗ

Ο Συνήγορος του Παιδιού έρχεται διαρκώς αντιμέτωπος με το φαινόμενο της παιδικής κακοποίησης, τόσο μέσα από γραπτές καταγγελίες συγκεκριμένων υποθέσεων όσο –κυρίως– μέσα από την επικοινωνία του με τα παιδιά, τους επαγγελματίες που εργάζονται μαζί τους και τους απλούς πολίτες.

Οι βασικότερες διαπιστώσεις του ΣτΠ σχετικά με τις παρατηρούμενες θεσμικές ελλείψεις αφορούν την ανάγκη να:

- Υιοθετηθεί κώδικας δεοντολογίας για όλους τους επαγγελματίες που εργάζονται με παιδιά, σε σχέση με τη διαχείριση πληροφοριών και ενδείξεων για παιδική κακοποίηση, και να υπάρχει ενημέρωση–επιμόρφωσή τους σχετικά με τις διαστάσεις του φαινομένου και τους τρόπους αναγνώρισης και αντιμετώπισής του.
- Πλησιασθούν οι εκπαιδευτικοί στα σχολεία από ειδικούς ψυχικής υγείας και κοινωνικούς λειτουργούς, ώστε να υπάρχει υπεύθυνη και επιστημονικά έγκυρη διαχείριση των περιστατικών παιδικής θυματοποίησης και κατάλληλη επικοινωνία με τις οικογένειες των μαθητών.
- Ενδυναμωθούν και να εξειδικευθούν οι τοπικές κοινωνικές υπηρεσίες παιδικής προστασίας, ώστε να πα-

ρεμβαίνουν αποτελεσματικά και σε βάθος χρόνου, είτε προληπτικά είτε μετά την εκδήλωση περιστατικών κακοποίησης, λαμβάνοντας ιδιαίτερα υπόψη την πολυμορφία και το γεγονός ότι πρόκειται για χρόνιο φαινόμενο, ιδίως σε οικογένειες που αντιμετωπίζουν πολλαπλά κοινωνικά προβλήματα.

- Δημιουργηθούν κατάλληλες δομές φιλοξενίας, για τις περιπτώσεις που τα παιδιά χρειάζεται να απομακρυνθούν πρόσκαιρα ή μόνιμα από την οικογένειά τους, και να ενισχυθεί ο θεσμός της αναδοχής.
- Αναπτυχθούν τοπικά δίκτυα με συμμετοχή όλων των συναρμόδιων φορέων, ώστε να γίνονται έγκαιρα και υπεύθυνα οι παραπομπές και να υπάρχει συνεργασία μεταξύ τους.
- Αναπτυχθούν έρευνες –ιδίως επιδημιολογικές– σε πανελλήνια κλίμακα και να λειτουργήσει κέντρο τεκμηρίωσης για θέματα κακοποίησης και παραμέλησης.
- Οργανωθούν εκστρατείες ενημέρωσης που θα απευθύνονται σε παιδιά, γονείς και όλους τους πολίτες, με επί μέρους δράσεις για ευάλωτες κοινωνικές ομάδες και οικογένειες υψηλού κινδύνου.

ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΣΩΜΑΤΙΚΗΣ ΤΙΜΩΡΙΑΣ

Συνεχίστηκε το 2008 η δράση του Συνηγόρου του Παιδιού για την ευαισθητοποίηση παιδιών και ενηλίκων κατά της σωματικής τιμωρίας και κάθε μορφής βίας στα παιδιά. Ο Συνήγορος του Παιδιού, συμμετέχοντας στην εκστρατεία του Συμβουλίου της Ευρώπης, με στόχο τη μετατροπή της ηπείρου σε μια ζώνη ελεύθερη από σωματική βία εις βάρος των παιδιών και ως συντονιστής του Ελληνικού Δικτύου για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Σωματικής Τιμωρίας στα Παιδιά, συνέβαλε να μεταφραστεί στα ελληνικά η σχετική έκδοση και το τηλεοπτικό μήνυμα του συμβουλίου και συμμετείχε σε ενέργειες που στόχο έχουν την εκπαίδευση των επαγγελματιών και την ευαισθητοποίηση των πολιτών στα θέματα αυτά. Στο πλαίσιο αυτών των δράσεων και με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα κατά της Σωματικής Τιμωρίας, το μήνυμα του δικτύου διακινήθηκε από το ΥΠΕΠΘ στα σχολεία όλης της χώρας.*

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΔΙΑΒΗΤΗ

Ο αυξανόμενος αριθμός των ανηλίκων που πάσχουν από σακχαρώδη διαβήτη σε συνδυασμό με τις διαπιστούμενες ελλείψεις στον τομέα της πρόληψης και της ενημέρωσης των επαγγελματιών έχουν συχνά ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό παιδιών από τη συμμετοχή σε εκπαιδευτικές ή κοινωνικές δραστηριότητες. Ο Συνήγορος του Παιδιού απηύθυνε επιστολή στα συναρμόδια υπουργεία, προτεί-

νοντας μεταξύ άλλων: τη θεσμοθέτηση ειδικής διυπουργικής επιτροπής για θέματα του παιδικού σακχαρώδους διαβήτη και την υλοποίηση πανελληνίας εκστρατείας ενημέρωσης, η οποία θα εστιάζει ειδικότερα στους φορείς που έρχονται σε άμεση επαφή με τα παιδιά και στους επαγγελματίες.

ΑΝΗΛΙΚΟΙ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΚΠΟΜΠΕΣ

Με αφορμή την αυξανόμενη παρουσία παιδιών σε τηλεοπτικές ψυχαγωγικές εκπομπές και «διαγωνισμούς ταλέντων», και με δεδομένη την απουσία σχετικού νομοθετικού πλαισίου, ο Συνήγορος του Παιδιού ανέλαβε την πρωτοβουλία να παρέμβει δημόσια με στόχο την προστασία των ανηλίκων που συμμετέχουν σε αυτές αλλά και των ανήλικων θεατών τους. Σε επιστολή του προς τον πρώην Υπουργό Επικρατείας θ. Ρουσόπουλο, την οποία κοινοποίησε προς τον Υπουργό Δικαιοσύνης, τον Πρόεδρο και τους εκπροσώπους των κομμάτων της Βουλής και το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης, ο ΣτΠ επισήμανε τις συνέπειες που μπορεί να έχουν εκπομπές τέτοιου είδους στην ιδιωτική ζωή και την ψυχική υγεία των ανηλίκων και κάλεσε τους αρμόδιους φορείς να συνεργαστούν για την εκπόνηση κώδικα δεοντολογίας για τις ψυχαγωγικές εκπομπές, δηλώνοντας και τη δική του διαθεσιμότητα να συνεισφέρει στην κατεύθυνση αυτή.

Στην επιστολή του ο ΣτΠ επισήμανε, μεταξύ άλλων, ότι τα παιδιά, και μάλιστα στην ευαίσθητη ηλικία πριν από τη συμπλήρωση των 12 χρόνων, καλούνται να συμμετέχουν σε τηλεοπτικά προγράμματα και διαγωνισμούς που απευθύνονται κατά κύριο λόγο σε ενήλικες, γίνονται συχνά «αναλίσσιμες εικόνες προς τέρψιν ενηλίκων» και μπαίνουν στη διαδικασία διαγωνισμών, κρίσεων, επιτροπών, συνεντεύξεων κ.λπ., μιμούμενα πρότυπα και συμπεριφορές ενηλίκων ώστε να κερδίζουν τις εντυπώσεις. Η χρήση παιδιών για να συγκινηθεί το ενήλικο κοινό και να αυξηθεί η τηλεθέαση και το κέρδος που αυτή αποφέρει μπορεί να συνιστά μια μορφή εκμετάλλευσης και να επιτρέπει στρέβλωση της εικόνας της παιδικότητας και αλλοίωση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της ηλικίας αυτής, καθώς τα παιδιά καλούνται συχνά να συμμετέχουν σε δραστηριότητες που προβάλλουν τη σεξουαλικότητά τους και απαιτούν την πρόωγη σεξουαλική τους ωρίμανση. Σύμφωνα με έρευνες και μελέτες διεθνώς, τέτοιες εκπομπές μπορεί να προκαλούν ψυχική και σωματική εξάντληση, μέχρι παρενόχληση και εμπαιγμό από το περιβάλλον των παιδιών, λόγω της αναγνωρισιμότητας που αυτά αποκτούν, ψυχικό στρες από τη διαδικασία κρίσεων και βαθμολογιών και δημόσια έκθεση των παιδιών χωρίς την κατάλληλη στήριξή τους.*

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΑΠΟ ΤΑ ΜΜΕ

Συμμετέχοντας στον δημόσιο διάλογο που εγκαινίασε η Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας με τη διεξαγωγή ημερίδας με θέμα «Παιδιά και ΜΜΕ: οι ανήλικοι στον κόσμο της επικοινωνίας», ο Συνήγορος του Παιδιού επισήμανε εκ νέου την ανάγκη να ενισχυθεί το θεσμικό πλαίσιο που αφορά την προστασία των ανηλίκων από τα ΜΜΕ και να υπάρξει στενότερη συνεργασία όλων των αρμόδιων φορέων για τον σκοπό αυτόν.*

Συγκεκριμένα τόνισε την ανάγκη να:

- Εφαρμοστούν πιστά οι διατάξεις της υπάρχουσας νομοθεσίας για τα ΜΜΕ.
- Αξιοποιηθεί ο θεσμοθετημένος ρόλος των ανεξάρτητων αρχών.
- Μελετηθούν ειδικές ρυθμίσεις προκειμένου να αποτρέπεται η δημοσιοποίηση στοιχείων και περιστατικών που μπορούν να οδηγήσουν στην αποκάλυψη της ταυτότητας ανήλικων θυμάτων ή θυτών σε υποθέσεις που εκκρεμούν ενώπιον της δικαιοσύνης.
- Θεσμοθετηθούν επιπρόσθετες διαδικασίες αυτοδέσμευσης και αυτοελέγχου των ΜΜΕ.
- Καθιερωθούν κίνητρα για την παραγωγή ποιοτικών εκπομπών που απευθύνονται σε ανήλικους.
- Πραγματοποιηθούν εκστρατείες ενημέρωσης και να διοργανωθούν εκπαιδευτικά προγράμματα για παιδιά και γονείς.

ΑΝΗΛΙΚΟΙ ΚΑΙ INTERNET ΚΑΦΕ

Έχοντας λάβει υπόψη του τις ανησυχίες παιδιών, γονέων, εκπαιδευτικών, ειδικών επιστημόνων και παραγόντων της πολιτικής ζωής για τις επιπτώσεις που συνεπάγεται για την υγεία των ανηλίκων η χωρίς έλεγχο πρόσβασή τους στα ίντερνετ καφέ, ο Συνήγορος του Παιδιού ξεκίνησε δημόσια συζήτηση για το ζήτημα με τη διοργάνωση σύσκεψης, στις 30.10.2008, με θέμα «Η προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού στα ίντερνετ καφέ» και στόχο να εξεταστεί η προοπτική εκπόνησης και προώθησης προτάσεων προς τα αρμόδια πολιτειακά όργανα. Στη σύσκεψη συμμετείχαν εκπρόσωποι των αρμόδιων υπουργείων και της Βουλής, φορείς που ασχολούνται με την ασφαλή χρήση του διαδικτύου από τα παιδιά, παιδίατροι και ειδικοί ψυχικής υγείας, ενώσεις καταναλωτών, επαγγελματικοί σύλλογοι ιδιοκτητών καταστημάτων και σωματεία χρηστών διαδικτύου.*

Ο ΣτΠ είναι αντίθετος με μια γενική απαγόρευση της πρόσβασης των ανηλίκων στα εν λόγω καταστήματα και της χρήσης των υπηρεσιών τους, που, υπό προϋποθέσεις, μπορεί να αξιοποιούνται θετικά για την εκπαίδευση, την ενημέρωση, την επικοινωνία και την ψυχαγωγία τους.

Κρίνει ωστόσο ότι θα πρέπει να ληφθούν κατάλληλα μέτρα προστασίας τους.

Στη σύσκεψη συζητήθηκαν οι σχετικές προτάσεις του ΣτΠ:

- καθιέρωση της υποχρεωτικής γραπτής έγκρισης των γονέων/κηδεμόνων των ανηλίκων μικρής ηλικίας για την πρόσβαση στα ίντερνετ καφέ και τη χρήση των υπηρεσιών τους,
- απαγόρευση της εισόδου σε ανηλικούς κατά τις μεταμεσονύκτιες ώρες,
- καθιέρωση για τους ανηλικούς συστήματος χρονοχρέωσης με μέγιστο χρόνο χρήσης υπηρεσιών την ημέρα,
- θεσμοθέτηση ειδικής διαδικασίας για τον έλεγχο τήρησης της νομοθεσίας στα ίντερνετ καφέ,
- καθιέρωση κριτηρίων και διαδικασίας πιστοποίησης για τα καταστήματα, τα οποία θα πρέπει να είναι φιλικά στα παιδιά, με κατάλληλο περιβάλλον για ανηλικούς,
- εκστρατείες ενημέρωσης, ιδίως με τηλεοπτικά και ραδιοφωνικά σποτ, για την εφαρμογή όλων των μέτρων που θα αποφασιστούν.

Ο ΣτΠ θα καταλήξει σε κείμενο συγκεκριμένων προτάσεων που θα προωθήσει προς την πολιτεία. Για τον λόγο αυτόν κάλεσε τους φορείς που ασχολούνται με το θέμα αλλά και ομάδες εφήβων να του αποστείλουν τις θέσεις και τις προτάσεις τους.

ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΕΠΙΒΟΛΗ ΚΥΡΩΣΕΩΝ ΣΕ ΜΑΘΗΤΕΣ

Ο ΣτΠ διερεύνησε αρκετές υποθέσεις που σχετίζονται με την επιβολή κυρώσεων σε μαθητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης εξαιτίας της (μη προσήκουσας) διαγωγής τους. Ειδικότερα, την Αρχή απασχόλησε η νομιμότητα και η σκοπιμότητα της επιβολής των κυρώσεων που είχαν επιβληθεί σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση που έλαβε γνώση. Θεωρήθηκε ως δεδομένο αφενός ότι, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, οι κυρώσεις επιλέγονται ανάλογα με τον βαθμό παρέκκλισης της συμπεριφοράς και με γνώμονα το συμφέρον του παιδιού και αφετέρου ότι, για τις κυρώσεις που δεν αποτελούν μέτρα εσωτερικής τάξης (ωρισία αποβολή, επίπληξη), αλλά δυσμενείς ατομικές πράξεις οργάνου της διοίκησης, πρέπει να ακολουθείται ο Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας, εφόσον δεν υπάρχουν ειδικότερες διατάξεις.

Ενδεικτικές είναι δύο αναφορές από γονείς μαθητών στους οποίους επιβλήθηκε η κύρωση της αλλαγής σχολικού περιβάλλοντος για συμπεριφορές που προσέβαλλαν το εκπαιδευτικό προσωπικό. Ο ΣτΠ υποστήριξε ότι θα έπρεπε να είχε τηρηθεί η υποχρέωση νομότυπης κλήσης σε ακρόαση τόσο των μαθητών όσο και των κηδεμόνων τους. Επιπλέον επισημάνθηκε η υποχρέωση σαφούς, ειδικής και επαρκούς αιτιολόγησης της απόφασης, προκειμένου να μπορεί να εξακριβώσει ο ακυρωτικός δικαστής αν ορθώς ασκήθηκε η διακριτική εξουσία του

πειθαρχικού οργάνου και ιδίως εάν αυτό έλαβε πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού. Τελικά, οι σύλλογοι διδασκόντων, σε συνεργασία με τις αρμόδιες διευθύνσεις δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, επανέλαβαν τη διαδικασία λήψης των αποφάσεων και ανακάλεσαν στη μία περίπτωση την απόφασή τους, ενώ στην άλλη αντικατέστησαν την αρχική κύρωση με επεικότερη.

Σε άλλη περίπτωση μαθητής τιμωρήθηκε με διήμερη αποβολή εξαιτίας της άρνησής του να αφαιρέσει κόσμημα που φορούσε κατά τη διάρκεια της παραμονής του στο σχολείο. Η τιμωρία βασίστηκε στον κανονισμό του σχολείου. Μετά την αποβολή ο μαθητής ζήτησε μετεγγραφή για άλλο σχολείο φοβούμενος την πιθανότητα να του επιβληθεί η κύρωση αλλαγής σχολικού περιβάλλοντος. Στην περίπτωση αυτή η Αρχή, λαμβάνοντας υπόψη τη σχετική εγκύκλιο του ΥΠΕΠΘ, επισήμανε ότι οι ανήλικοι κατά τη διάρκεια της εφηβείας «αξιοποιούν» την εμφάνισή τους προκειμένου να τονίσουν τη διαφοροποίησή τους από τους ενήλικες και την αντίδρασή τους σε πρότυπα και συμπεριφορές. Συνέστησε δε στη διεύθυνση του σχολείου να επιλύει τα ζητήματα εμφάνισης με ουσιαστικό διάλογο από κοινού με τους μαθητές και τους γονείς τους, χωρίς την επιβολή κυρώσεων.

ΦΟΙΤΗΣΗ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΜΑΘΗΤΩΝ ΡΟΜΑ

Η ένταξη των παιδιών Ρομά στην εκπαίδευση αποτελεί διακηρυγμένο στόχο του ΥΠΕΠΘ, που έχει επιχειρήσει ευρείες παρεμβάσεις με την εκπόνηση προγραμμάτων και έχει προβεί στην έκδοση εγκυκλίων οδηγίων με σχετικές κατευθύνσεις προς τους εκπαιδευτικούς. Όμως, δεδομένου ότι το πρόβλημα δεν είναι αποκλειστικά εκπαιδευτικό, αφού συναρτάται άμεσα με τις συνθήκες διαβίωσης της ευπαθούς αυτής ομάδας, οι ελλείψεις στα θέματα στοχευμένης κοινωνικής πολιτικής, συνεργασίας των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης και αποδοχής των Ρομά εκ μέρους ορισμένων τοπικών κοινωνιών, καθιστούν ανεπαρκή τα υφιστάμενα μέτρα για την ένταξη και τη συγκράτηση των παιδιών Ρομά στο σχολείο.

Ο ΣτΠ με βάση τις διαπιστώσεις του υποστηρίζει ότι:

- Το σχολείο δεν μπορεί να επιλύσει το πρόβλημα της αστικής-δημοτικής κατάστασης των Ρομά, δεν επιτρέπεται όμως να εμποδίζεται η εγγραφή των παιδιών, λόγω έλλειψης των απαιτούμενων δικαιολογητικών.
- Η διασπορά των παιδιών σε περισσότερα σχολεία αμβλύνει τις αντιδράσεις των γονέων των άλλων μαθητών και έχει θετικές συνέπειες στη φοίτηση, αφού διασφαλίζει μικρό αριθμό μαθητών Ρομά μέσα στην τάξη, συμ-

φωνα με τις αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, αλλά πρέπει το μέτρο αυτό να περιορίζεται σε κοντινά προς τον καταυλισμό σχολεία και να εφαρμόζεται μόνον όταν οι εγκαταστάσεις του κοντινότερου σχολείου είναι αποδεδειγμένα ανεπαρκείς.

- Η λειτουργία προπαρασκευαστικών τμημάτων σε χώρο άλλον από αυτόν του υπάρχοντος σχολικού κτιρίου καταλήγει στη δημιουργία «σχολείου-γκέτο», συνθήκη διαχωρισμού που πιθανόν ικανοποιεί ορισμένες τοπικές κοινωνίες, αλλά πολύ δύσκολα ανατρέπεται.
- Σε σχολεία με ικανό αριθμό μαθητών Ρομά θα πρέπει να τοποθετούνται εκπαιδευτικοί με σχετική εξειδίκευση ή επιμόρφωση.
- Απαραίτητη είναι η αξιοποίηση κοινωνικών λειτουργών οι οποίοι θα μπορούν να έρχονται σε άμεση επαφή με τις οικογένειες των μαθητών και να υποστηρίζουν τη διαρκή τους φοίτηση.
- Η συνεργασία των ιατροκοινωνικών ή ιατρικών κέντρων και νοσοκομείων είναι απαραίτητη για την πραγματοποίηση του υποχρεωτικού εμβολιασμού, αλλά απαιτούνται περαιτέρω δράσεις με στόχο την ενημέρωση αφενός του ευπαθούς πληθυσμού για θέματα υγιεινής και αφετέρου των γονέων των υπόλοιπων παιδιών που προβάλλουν τα θέματα υγείας ως λόγο για τον αποκλεισμό των Τσιγγανόπαιδων από το σχολείο.
- Σε περιπτώσεις που οι οικισμοί των Ρομά είναι απομακρυσμένοι από νοσοκομειακές μονάδες, είναι σκόπιμο να γίνονται επισκέψεις ιατρών στα σχολεία, με στόχο να διευκολυνθεί η έκδοση των ατομικών δελητίων υγείας των μαθητών.
- Θα πρέπει να υπάρχει μέριμνα, ήδη πριν από την έναρξη της σχολικής χρονιάς, για την έγκαιρη μίσθωση λεωφορείων που θα μεταφέρουν τους μαθητές Ρομά που κατοικούν σε καταυλισμούς εκτός του δικτύου αστικών συγκοινωνιών, καθώς συχνά παρατηρούνται καθυστερήσεις στην προσέλευση των μαθητών αυτών στο σχολείο.
- Η καταβολή επιδόματος για την εγγραφή των μαθητών, παιδιών από οικογένειες χαμηλών εισοδημάτων, δεν εξυπηρετεί τον στόχο της συγκράτησης των Τσιγγανόπαιδων στο σχολείο όταν γίνεται εφάπαξ στην αρχή του σχολικού έτους.
- Η διασφάλιση της αποδοχής της εκάστοτε εκπαιδευτικής λύσης από την τοπική κοινότητα είναι απαραίτητη προϋπόθεση για να ευοδωθεί η ένταξη στο σχολείο των Τσιγγανόπαιδων, αλλά απαιτεί την κινητοποίηση φορέων εντός και εκτός της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Σε υπόθεση που έχει τεθεί υπόψη της Αρχής και αφορά τη φοίτηση των παιδιών Ρομά στην περιοχή Ασπροπύργου, κατ' αρχάς διευθετήθηκε το πρόβλημα της έλλειψης

πιστοποιητικών γεννήσεως, σύμφωνα με την υπόδειξη του ΣτΠ. Στη συνέχεια, το ΥΠΕΠΘ ενέκρινε τη λειτουργία προπαρασκευαστικών τμημάτων για παιδιά Ρομά που στερούνταν βασικών δεξιοτήτων και δεν μπορούσαν να ενταχθούν απευθείας σε κανονικές τάξεις. Σε χώρο μακριά από το σχολείο τοποθετήθηκαν προκατασκευασμένες αίθουσες για να αποκλιμακωθούν οι αντιδράσεις των γονέων των υπόλοιπων μαθητών, που παράνομα είχαν αποκλείσει την είσοδο των Τσιγγανόπαιδων στο σχολείο. Στα τρία χρόνια λειτουργίας των τμημάτων κανείς μαθητής δεν κρίθηκε ικανός να ενταχθεί στις κανονικές τάξεις, και παρατηρήθηκε σημαντική σχολική διαρροή. Προς το τέλος του τρίτου σχολικού έτους, ύστερα και από παρέμβαση του ΣτΠ, διενεργήθηκαν εξετάσεις, με βάση τα αποτελέσματα των οποίων τρία παιδιά Ρομά έπρεπε να τοποθετηθούν σε τάξεις. Ωστόσο, ο σύλληλος γονέων του σχολείου πρόβαλλε αντιρρήσεις για τη φοίτηση σε κανονικές τάξεις του σχολείου των παιδιών Ρομά που διαμένουν στον καταυλισμό, υποστηρίζοντας ότι υπήρχαν κίνδυνοι μετάδοσης μολυσματικών ασθενειών στα υπόλοιπα παιδιά. Ο Συνήγορος του Παιδιού, στο πλαίσιο του διαμεσολαβητικού του ρόλου, κάλεσε σε δύο συναντήσεις τους γονείς, παρουσία της διεύθυνσης του σχολείου και εκπροσώπου της Διεύθυνσης Υγείας της Νομαρχίας Δυτικής Αττικής, προκειμένου να αρθούν οι επιφυλάξεις των γονέων, η προσπάθειά του όμως υπονομεύθηκε από τον Δήμαρχο Ασπροπύργου, ο οποίος κάλεσε τους γονείς να αντιδράσουν και να μην αποδε-

χθούν την ένταξη στο σχολείο τους παιδιών Ρομά που διαμένουν στον καταυλισμό «Ψάρι».

Στη συνέχεια, στον χώρο όπου λειτουργούσαν τα προπαρασκευαστικά τμήματα δημιουργήθηκε νέο ανεξάρτητο σχολείο, στο οποίο όμως συνέχισαν να φοιτούν αποκλειστικά παιδιά Ρομά. Εκ μέρους του ΥΠΕΠΘ καταβλήθηκαν προσπάθειες ώστε το νέο σχολείο, που λειτουργούσε σε προκατασκευασμένες αίθουσες, να συστεγαστεί με άλλο δημοτικό σχολείο της περιοχής, που διέθετε κατάλληλες υποδομές, για να πάψει ο διαχωρισμός των Τσιγγανόπαιδων. Ωστόσο η Νομαρχία Δυτικής Αττικής με απόφασή της απέρριψε αυτή την πρόταση. Η υπόθεση παραμένει ανοικτή (υπόθεση 16437/2004).

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Οι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρίες έχουν ανάγκη από ιδιαίτερη υποστήριξη για να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις του σχολείου. Η εφαρμογή ειδικών μέτρων και υπηρεσιών, στο γενικό και στο ειδικό σχολείο, εξασφαλίζει ότι οι μαθητές αυτοί θα απολάυσουν το δικαίωμα στην εκπαίδευση, στη βάση των ίδιων ευκαιριών, με βάση τη ΔΣΔΠ και τη νομοθεσία.

Η πληθμελής εφαρμογή των διατάξεων της νομοθεσίας ή η ουσιαστική καταστράτηγηση αυτών που αφορούν τη λήψη ειδικών μέτρων για την επίτευξη των θεσμοθετημένων στόχων της ειδικής αγωγής έχουν ως συνέπεια να μην μπορούν να επιτευχθούν το γράμμα και ο σκοπός του νόμου και να ακυρώνεται το δικαίωμα των παιδιών. Η ανεπάρκεια των υποστηρικτικών δομών στο σχολείο για τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες είναι φαινόμενο γενικό και χρόνιο. Σοβαρότερα προβλήματα αντιμετωπίζουν οι μαθητές με σύνθετες ή βαριές αναπηρίες και με προβλήματα νόησης και συμπεριφοράς.

Διαπιστώνονται:

- Ζητήματα στελέχωσης και λειτουργίας των Κέντρων Διάγνωσης, Αξιολόγησης και Υποστήριξης (ΚΔΑΥ).
- Απουσία εκπαιδευτικών δομών στελεχωμένων και με κατάλληλο εξοπλισμό για την αντιμετώπιση ειδικών κατηγοριών μαθητών με συγκεκριμένες εκπαιδευτικές ανάγκες (π.χ. διαταραχές ανάπτυξης και συμπεριφοράς, προβλήματα νόησης και κινητικότητας, σύνθετες αναπηρίες).
- Ανεπαρκής στελέχωση, λόγω έλλειψης οργανικών θέσεων ή μη πλήρωσης ή μη έγκαιρης πλήρωσης των προβλεπόμενων θέσεων από εκπαιδευτικούς ειδικής αγωγής, ελλείψεις σε εξειδικευμένο και βοηθητικό προσωπικό.
- Στελέχωση των προβλεπόμενων θέσεων από μη μό-

νιμο προσωπικό. Η ετήσια εναλλαγή ωρομισθίων και αναπληρωτών, με προσωρινό εργασιακό καθεστώς, είναι αρνητικός παράγοντας για τη δημιουργία κλίματος ομαλής συνεργασίας ανάμεσα στο προσωπικό, αλλά και με τους μαθητές, και εμποδίζει την περαιτέρω ανάπτυξη, εκ μέρους των διδασκόντων, δεξιοτήτων για τον χειρισμό συγκεκριμένων παιδιών με ιδιαίτερα προβλήματα συμπεριφοράς.

- Έλλειψη εξειδικευμένων εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής και απουσία επιμόρφωσής τους, ιδίως για την αντιμετώπιση διαταραχών ανάπτυξης και συμπεριφοράς.
- Απουσία εξατομικευμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων, μη παροχή ειδικού εξοπλισμού και παιδαγωγικού υλικού που να ανταποκρίνονται στις ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών, κατ' εξοχήν αυτών με διαταραχές ανάπτυξης και συμπεριφοράς.
- Έλλειψη εφαρμογής της παράλληλης στήριξης και μη κατάλληλη οργάνωση και στελέχωση των τμημάτων ένταξης.
- Έλλειψη συνεργασίας φορέων εκπαίδευσης και υγείας.
- Αδράνεια των διοικητικών μηχανισμών του συστήματος εκπαίδευσης για την εξασφάλιση των αναγκαίων πόρων και ανθρώπινου δυναμικού.

Οι παρακάτω ενδεικτικές υποθέσεις σχετίζονται με την εφαρμογή του Ν. 2817/2000, ο οποίος αντικαταστάθηκε την περίοδο συγγραφής της παρούσας έκθεσης. Παρ' όλη αυτά, τα θέματα που αναδεικνύουν οι υποθέσεις παραμένουν επίκαιρα αφού και ο νέος νόμος δεν κατόρθωσε να δώσει λύσεις σε πολλά από αυτά.

Γενικό σχολείο

Παράλληλη στήριξη

Πολλές υποθέσεις αφορούν αιτήματα εξασφάλισης της παράλληλης στήριξης μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην κανονική τάξη. Αν και πληρούνται οι νόμιμες προϋποθέσεις και τα αιτήματα παράλληλης στήριξης του μαθητή εγκρίνονται από το αρμόδιο ΚΔΑΥ, η παράλληλη στήριξη δεν υλοποιείται στην πράξη, με συνέπεια να αναιρείται ο σκοπός της όσον αφορά την ομαλή ένταξη, φοίτηση και εκπαίδευση των μαθητών αυτών. Ως επιχείρημα αναφέρεται η ανεπάρκεια των πιστώσεων και η αδυναμία των διευθύνσεων εκπαίδευσης να εξασφαλίσουν εκπαιδευτικούς ειδικής αγωγής.

Ο ΣτΠ διαπιστώνει ότι, ακόμη και όταν εγκρίνονται αιτήματα για παράλληλη στήριξη, αυτή:

- Παρέχεται εν μέρει, παρά τη διαφορετική γνωμάτευση που έχει εκδοθεί από το ΚΔΑΥ για την κατάλληλη εκπαιδευτική υποστήριξη.
- Υλοποιείται με σημαντική καθυστέρηση, καθώς ο εκπαιδευτικός ειδικής αγωγής –συνήθως μη εξειδικευμένος– διορίζεται στη μέση του σχολικού έτους.
- Υποκαθίσταται από την τοποθέτηση των μαθητών σε τμήματα ένταξης, με το επιχείρημα ότι υλοποιείται «μόνο» σε εξαιρετικές περιπτώσεις.

Η Αρχή έχει ενημερώσει τις αρμόδιες αρχές ότι συχνά γονείς, μαθητές και εκπαιδευτικοί παραμένουν για μεγάλο διάστημα σε κατάσταση αβεβαιότητας σε σχέση με την εφαρμογή του μέτρου της παράλληλης στήριξης, με εξαιρετικά αρνητικές συνέπειες για την ένταξη στο σχολείο, τη φοίτηση και την προσαρμογή των παιδιών (υποθέσεις 15538/2006, 15699/2006, 4489/2007, 10961/2007).

Τμήμα ένταξης

Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση μαθητή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με σοβαρά κινητικά και προβλήματα ομιλίας αλλά με καλό επίπεδο αντίληψης, σύμφωνα με την έκθεση θεραπειών της Ελληνικής Εταιρείας Προστασίας και Αποκατάστασης Αναπήρων Παιδιών. Παρά την ύπαρξη αιθουσών, η διεύθυνση του σχολείου δεν ενέκρινε τη μεταφορά της τάξης του στο ισόγειο. Παράλληλα, δεν του παρασκέθηκε κατάλληλη εκπαιδευτική υποστήριξη. Τα τε-

χνικά εμπόδια πρόσβασης είχαν ως συνέπεια ο μαθητής να χάσει τη σχολική χρονιά και η επόμενη να ξεκινήσει χωρίς να έχει επιτευχθεί αλλαγή στο σχολικό περιβάλλον. Η διευθύντρια του σχολείου, χωρίς γνωμάτευση του ΚΔΑΥ, πρότεινε στους γονείς τη φοίτηση του μαθητή σε ειδικό σχολείο, ενημέρωσε δε την Αρχή ότι οι καθηγητές πιέζουν για την αποχώρηση του μαθητή με το επιχείρημα ότι δεν μπορούν να συνεννοηθούν μαζί του.

Με παρέμβαση της Αρχής ολοκληρώθηκε στο μέσον της χρονιάς η διαδικασία έκδοσης γνωμάτευσης, σύμφωνα με την οποία προτάθηκε η φοίτηση του μαθητή σε τμήμα ένταξης του γυμνασίου. Επίσης, η Αρχή επικοινωνήσε και προσπάθησε να ευαισθητοποιήσει τους εκπαιδευτικούς φορείς, προκειμένου να εφαρμοστεί ο νόμος. Ακολούθησε συνάντηση των εκπροσώπων των φορέων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, της διεύθυνσης του σχολείου, του μαθητή και των γονέων. Τελικά, συμφωνήθηκε η μεταφορά και η φοίτηση του μαθητή σε τμήμα ένταξης γυμνασίου άλλης πόλης στο μέσον του έτους. Στο νέο σχολείο, παρ' ότι το κλίμα ήταν θετικό, ο μαθητής έπρεπε να ηγηθεί συνοδευόμενος από τη μητέρα του, καθώς το σχολείο δεν στελεχώθηκε και δεν εξοπλίστηκε κατάλληλα και σύμφωνα με τις νόμιμες διατάξεις (υπόθεση 13747/2007).

Ειδικό σχολείο

Προβλήματα κτιριακά και εκπαιδευτικά διαπιστώνονται στη λειτουργία ορισμένων εργαστηρίων ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΕΕΚ), με συνέπεια την αναστολή λειτουργίας, τη σημαντική καθυστέρηση

έναρξης του σχολικού έτους ή τη λειτουργία τους χωρίς τις αναγκαίες προϋποθέσεις. Συγκεκριμένα εντοπίζονται:

- ακατάλληλες κυριακές εγκαταστάσεις ή καθυστέρηση στην προσαρμογή τους,
- απουσία επαρκών οργανικών θέσεων εκπαιδευτικών και κάλυψη θέσεων από ωρομίσθιους και αναπληρωτές και ιδίως απουσία εξειδικευμένων εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής, κυρίως για την αντιμετώπιση του αυτισμού,
- απουσία εξατομικευμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων κατάλληλων για τις ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες, ιδίως, των μαθητών με αυτισμό.

Ενδεικτική είναι η περίπτωση μαθητή με «διάχυτη εξελικτική διαταραχή», ο οποίος απομακρύνθηκε από το ΕΕΕΕΚ όπου φοιτούσε λόγω προβλημάτων συμπεριφοράς τα οποία το προσωπικό αδυνατούσε να διαχειριστεί. Το ΚΔΑΥ επαναξιολόγησε τον μαθητή και συνέστησε τη συνέχιση της φοίτησής του. Η διεύθυνση του σχολείου, επικαλούμενη τα προβλήματα που είχαν πρωτίτερα προκύψει, ενημέρωσε τους γονείς ότι το παιδί θα γίνει δεκτό μόνον εφόσον συνοδεύεται από ιδιώτη της επιλογής τους.

Σύμφωνα με τη διεύθυνση του σχολείου, η ανεπαρκής στελέχωση, η ανομοιογένεια των μαθητών και τα σοβαρά προβλήματα συμπεριφοράς που παρουσιάζουν πολλά παιδιά με αναπτυξιακές διαταραχές καθιστούν εξαιρετικά δυσχερή έως αδύνατη τη φοίτησή τους. Το ΕΕΕΕΚ ζήτησε, από την προϊστάμενη υπηρεσία, τη διαφοροποίηση του εκπαιδευτικού προγράμματος για τους μαθητές με αυτισμό, την τοποθέτηση επιπλέον βοηθητικού προσωπικού και την τοποθέτηση παιδοψυχιάτρου για μία ημέρα την εβδομάδα, για την αντιμετώπιση των δύσκολων περιπτώσεων, χωρίς όμως να υπάρχει ανταπόκριση στο αίτημα αυτό.

Το ΥΠΕΠΘ γνωστοποίησε στην Αρχή ότι κάθε μονάδα οφείλει να εγγράψει τους μαθητές με δυσκολίες και ότι έχουν ληφθεί τα απαραίτητα μέτρα. Ωστόσο, στην πράξη, παρατηρείται ότι πολλά παιδιά, κυρίως με αναπτυξιακές διαταραχές, διαταραχές συμπεριφοράς και σύνθετες αναπηρίες δεν έχουν δυνατότητα πρόσβασης σε ειδικές δομές εκπαίδευσης.

ΣΧΕΣΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ-ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Το σχολείο είναι υπεύθυνο για την υλοποίηση των κατοχυρωμένων στόχων της εκπαίδευσης, στους οποίους συγκαταλέγεται ο σεβασμός προς τους γονείς του παιδιού. Δεδομένου ότι την έκφραση σεβασμού συνιστούν η συνεργασία με τους γονείς και η ενημέρωσή τους για την πρόοδο των παιδιών, το σχολείο οφείλει να συνεργάζεται και με τους γονείς που δεν ασκούν την επιμέλεια των παιδιών τους και να τους επιτρέπει την είσοδό τους σε αυτό, αν δεν υπάρχει ρητή απαγόρευση από εισαγγελικές ή άλλες δικαστικές αρχές.

■ Ενδεικτική υπόθεση

Απαγόρευση εισόδου στο σχολείο γονέα που δεν έχει την επιμέλεια του παιδιού

Στον ΣτΠ αναφέρθηκαν περιπτώσεις διαζευγμένων ζευγαριών, όπου ο γονέας που ασκεί την επιμέλεια κατέθεσε στο σχολείο τη δικαστική απόφαση η οποία ρυθμίζει την επικοινωνία ανάμεσα στο παιδί και τον άλλο γονέα και αξίωσε από το σχολείο «να εκτελέσει» την απόφαση και να απαγορεύσει την είσοδο στον άλλο γονέα, με την απειλή ότι σε αντίθετη περίπτωση θα λάβει μέτρα εναντίον των εκπαιδευτικών.

Οι δικαστικές αποφάσεις, που σκοπό έχουν να εξασφαλίσουν το δικαίωμα επικοινωνίας του γονέα ο οποίος δεν διαμένει με το παιδί, προβλέπουν ημέρες και ώρες εκτός του σχολικού προγράμματος, ώστε να μην παρεμποδίζεται η φοίτηση στο σχολείο. Ωστόσο, μόνος υπόχρεος για την εκτέλεση αυτών των αποφάσεων είναι ο ασκών την επιμέλεια, ο οποίος οφείλει να έχει το παιδί στη διάθεση του δικαιούχου της επικοινωνίας, όταν και όπου η απόφαση ορίζει. Επιπλέον, δεν αποκλείεται η επικοινωνία πέρα από την οριζόμενη από το δικαστήριο, παρά μόνο σε περίπτωση ρητής απαγόρευσης για ειδικό λόγο, όπως για παράδειγμα αν ο γονέας έχει κριθεί επικίνδυνος για το παιδί.

Το πρόβλημα δεν έχει αντιμετωπιστεί ορθώς στην πράξη ούτε υπάρχουν σχετικές εγκύκλιες οδηγίες από το ΥΠΕΠΘ προς τους εκπαιδευτικούς. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να θεωρούν οι τελευταίοι ότι οφείλουν να παρεμποδίζουν την είσοδο στο σχολείο του γονέα που δεν ασκεί την επιμέλεια, για να μην πραγματοποιηθεί τυχαία συνάντηση με το παιδί και έτσι να «παραβιαστεί» η δικαστική απόφαση.

Διευθύντρια νηπιαγωγείου απαγόρευσε εγγράφως την είσοδο στο εκπαιδευτήριο κατά τις ώρες του σχολικού ωραρίου σε πατέρα μαθήτριας, ο οποίος ήταν εκλεγμένος πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου του συλλόγου γονέων και κηδεμόνων, με βάση υπεύθυνη δήλωση της μητέρας, η οποία απαγόρευε την επικοινωνία ανάμεσα στον πατέρα και την κόρη εκτός των ωρών που ανέφερε η δικαστική απόφαση.

Ο ΣτΠ επισήμανε τα παραπάνω σχετικά με το πεδίο εφαρμογής των δικαστικών αποφάσεων επικοινωνίας, τόνισε ότι υφίστανται παραβίαση των στόχων της εκπαίδευσης και προσβολή του δικαιώματος του παιδιού στην ανατροφή και από τους δύο γονείς –αφού ο πατέρας εξακολουθούσε να ασκεί το υπόλοιπο της γονικής μέριμνας– και διευκρίνισε ότι η δήλωση της μητέρας δεν είχε την ισχύ υπεύθυνης δήλωσης, για τη βεβαίωση γεγονότος, σύμφωνα με την έννοια του νόμου.

Τέλος, υπενθύμισε την ευθύνη της διεύθυνσης για την ομαλή λειτουργία του σχολείου, της οποίας προϋπόθεση

είναι η συνεργασία με το σχολικό συμβούλιο και τον σύλλογο γονέων και κηδεμόνων, εκλεγμένο μέλος των οποίων ήταν ο πατέρας, και ζήτησε την ανάκληση της απαγόρευσης. Η διεύθυνση συμμορφώθηκε άμεσα προς την υπόδειξη του ΣτΠ (υπόθεση 6387/2008).

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΥΓΕΙΑ

ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΑΡΙΟΥ

Το βιβλιάριο νοσηλείας του ασφαλισμένου γονέα είναι το απαραίτητο νομιμοποιητικό έγγραφο προκειμένου το ανήλικο παιδί να μπορεί να απολαμβάνει ακώλυτα το δικαίωμά του στην υγεία, την πρόνοια και την κοινωνική ασφάλιση. Όταν ο γονέας επιδεικνύει αμέλεια κατά τη φύλαξη του βιβλιαρίου, η πολιτεία οφείλει να διασφαλίσει ότι αυτό δεν θα αποβεί εις βάρος του παιδιού.

Σύμφωνα με το οικείο νομικό πλαίσιο, επανέκδοση απολεσθέντος βιβλιαρίου νοσηλείας των ασφαλισμένων του δημοσίου, πριν από την παρέλευση του ημερολογιακού έτους κατά το οποίο χάθηκε, επιτρέπεται μόνο στις περιπτώσεις ασφαλισμένων με σοβαρές χρόνιες παθήσεις και στις περιπτώσεις κληπής ή έκτακτου συμβάντος. Η περιοριστική αυτή ρύθμιση έχει δυσμενείς επιπτώσεις για τα παιδιά εκείνα οι γονείς των οποίων έχουν επιδείξει αμέλεια.

Σε υπόθεση, που τέθηκε υπόψη του από διευθυντή παιδοψυχιατρικής κλινικής, ο ΣτΠ επικαλέστηκε εν πρώτοις τη ΔΣΔΠ, σύμφωνα με την οποία η χώρα μας οφείλει να εξασφαλίζει το καλύτερο δυνατό επίπεδο υγείας για τα παιδιά και να παίρνει τα κατάλληλα μέτρα για την πλήρη πραγματοποίηση του δικαιώματός τους στην πρόνοια και την κοινωνική ασφάλιση. Επίσης, η πολιτεία πρέπει να παρέχει την κατάλληλη βοήθεια στους γονείς κατά την ανατροφή των παιδιών τους. Για τους λόγους αυτούς η Αρχή ζήτησε από τον Οργανισμό Περίθαλψης Ασφαλισμένων του Δημοσίου να δοθεί η δυνατότητα αντικατάστασης του βιβλιαρίου εντός του ημερολογιακού έτους, όταν πρόκειται για ανηλίκους, σε κάθε περίπτωση απώλειας, χωρίς άλλες προϋποθέσεις. Η Διεύθυνση Υγειονομικής Περίθαλψης του Οργανισμού δεσμεύτηκε ότι θα προωθήσει σχετική νομοθετική τροποποίηση (υπόθεση 10609/2006).

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ Ή ΔΙΑΖΥΓΙΟΥ

Η αύξηση των διαζυγίων διεθνώς έχει ως επακόλουθο την ανάδειξη ενός σημαντικότερου και ιδιαίτερα δύσκολου ζητήματος, ως προς τον χειρισμό, αυτού της επικοινωνίας του παιδιού με τον γονέα που δεν μένει μαζί του, καθώς υφίσταται το αναφαίρετο δικαίωμά του στην επικοινωνία και τη διάδραση και με τους δύο γονείς του.

Η Αρχή έχει λάβει αναφορές, τηλεφωνικές κλήσεις ή επισκέψεις από γονείς που καταγγέλλουν:

- Την «απαγόρευση» επικοινωνίας με το ανήλικο παιδί τους, από τον γονέα που μένει μαζί του και συνθήως έχει την προσωρινή ή μόνιμη επιμέλειά του.
- Την αδυναμία τους να εκτελέσουν με νόμιμα μέσα την δικαστική απόφαση για την επικοινωνία.
- Την αυθαίρετη και –βάσει δικαστικής απόφασης– παράνομη «μετοίκηση» του γονέα που διαμένει με το παιδί σε απομακρυσμένη περιοχή, γεγονός που για πρακτικούς λόγους καθιστά αδύνατη την επικοινωνία.
- Τον γονέα που ασκεί την επιμέλεια ότι διαβάλλει στο παιδί τον ρόλο και την προσωπικότητα του άλλου γονέα, με αποτέλεσμα να αποφεύγει το παιδί την επικοινωνία.
- Τον γονέα που δεν διαμένει με το ανήλικο παιδί για τη μη επικοινωνία με το παιδί, γεγονός που το τραυματίζει ψυχικά.
- Τον γονέα που δεν διαμένει με το παιδί ότι δεν τηρεί τις ιδιωτικές ή τις δικαστικές αποφάσεις επικοινωνίας είτε καταπατώντας τα χρονικά όρια είτε επί της ουσίας «απάγοντας» το παιδί και εξαφανίζοντάς το.

Η Αρχή, βασισμένη στη ΔΣΔΠ, πέρα από την προσπάθεια διαμεσολάβησης μεταξύ των γονέων και της παρότρυνσης για συμβουλευτική υποστήριξη, με απώτερο στόχο το συμφέρον του παιδιού και την ψυχοσυναισθηματική ισορροπία του, προτείνει να λάβει η πολιτεία τα απαραίτητα μέτρα ώστε να μπορεί να υλοποιηθεί το δικαίωμα κάθε παιδιού στην επικοινωνία ιδίως με τον γονέα με τον οποίο δεν διαμένει, καθώς η επικοινωνία αποτελεί δικαίωμα και υποχρέωση των γονέων.

Επισημαίνεται ότι δύο από τις σχετικές υποθέσεις αφορούσαν διαζευγμένους, χωρίς δικαστικές αποφάσεις για την επιμέλεια και την επικοινωνία, με ανύπαρκτη μεταξύ των γονέων επικοινωνία για ζητήματα των παιδιών τους, με αποτέλεσμα δυσκολίες, όπως:

- αδυναμία διαμεσολάβησης της Αρχής και προς τους δύο γονείς,
- επηρεασμό των ανηλίκων, αμφιθυμία και ομολογούμενο από τους γονείς τραυματισμό της ψυχοσυναισθηματικής υγείας τους.

Επίσης, διαπιστώθηκε για πολλοστή φορά η απουσία φορέων υποστήριξης για τις οικογένειες που βιώνουν τις συνέπειες της διάστασης ή του διαζυγίου.

Με αφορμή υπόθεση που χειρίστηκε, ο ΣτΠ επισήμανε προς το Υπουργείο Δικαιοσύνης την ανάγκη να ληφθούν μέτρα για την ταχεία και επιτυχή επίλυση των διαφορών μεταξύ των γονέων για την άσκηση της γονικής μέριμνας των παιδιών τους. Ως τέτοια μέτρα αναφέρθηκαν ότι μπορούν να είναι:

- Η λειτουργία των οικογενειακών δικαστηρίων (προβλέπονται από τον Ν. 2447/1996), τα οποία θα χρησιμοποιούν ταχείες διαδικασίες, ώστε να αποφεύγεται η καθυστέρηση λήψης αποφάσεων σε κρίσιμα ζητήματα που αφορούν την επιμέλεια των παιδιών.
- Η δημιουργία αποκεντρωμένων κοινωνικών υπηρεσιών οικογενειακής διαμεσολάβησης, οι οποίες θα αναλαμβάνουν να παρακολουθούν την εφαρμογή δικαστικών αποφάσεων σε θέματα επιμέλειας και επικοινωνίας ανηλίκων με τους γονείς τους και θα διαμεσολαβούν για την υποστήριξη της εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών μεταξύ των γονέων που ασκούν από κοινού την επιμέλεια των παιδιών τους.

ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ – ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

Οι αστυνομικές διευθύνσεις, που είναι αρμόδιες για να εκδίδουν δελτία σε αυτούς που ζητούν άσυλο (ροζ κάρτα), τα χορηγούν γράφοντας τα προσωπικά στοιχεία των αιτούντων με λατινικούς χαρακτήρες, χωρίς να συνοδεύονται από απόδοσή τους με το ελληνικό αλφάβητο. Μεταξύ των αιτούντων άσυλο περιλαμβάνεται μεγάλος αριθμός ασυνό-

δευτων ανηλίκων που στερούνται ταξιδιωτικών εγγράφων και προέρχονται από χώρες από τις οποίες είναι αδύνατον, εξαιτίας αντικειμενικών λόγων, να προσκομίσουν τα σχετικά επίσημα έγγραφα αποδεικτικά της ταυτότητάς τους.

■ Ενδεικτική υπόθεση

Έκδοση απολυτηρίου σε αιτήσαντα άσυλο ασυνόδευτο ανήλικο

Σε υπόθεση που τέθηκε υπόψη του ΣτΠ, διευθύντρια γυμνασίου διαπολιτισμικής εκπαίδευσης αρνήθηκε την έκδοση απολυτηρίου του γυμνασίου σε 15χρονο ασυνόδευτο ανήλικο αφγανικής καταγωγής, κάτοχο δελτίου αιτήσαντος άσυλο, με επιχείρημα την αδυναμία του σχολείου να εκδώσει απολυτήριο με αναγραφόμενο όνομα μαθητή με λατινικούς χαρακτήρες, παρ' ότι η εγγραφή του στο γυμνάσιο είχε γίνει με λατινικούς χαρακτήρες.

Η Αρχή υποστήριξε ότι η αναγνώριση των δικαιωμάτων των αλλοδαπών ανηλίκων που έχουν ζητήσει άσυλο συνεπάγεται αυξημένη προστασία από την πλευρά της ελληνικής πολιτείας και ότι οι ανήλικοι αυτοί διατηρούν, εκ του νόμου, το δικαίωμά τους για πρόσβαση στην εκπαίδευση. Είναι γνωστό ότι επίσημη γλώσσα του κράτους στην οποία συναλλάσσεται το ελληνικό δημόσιο είναι η ελληνική. Ωστόσο, ειδικά για τους τίτλους σπουδών που εκδίδονται από την πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση για τη συγκεκριμένη κατηγορία μαθητών, θα πρέπει να θεσπιστεί συγκεκριμένη διάταξη, που να επιτρέπει την έκδοση τίτλων στην ελληνική με παράλληλη αναγραφή του ονοματεπώνυμου και με λατινικούς χαρακτήρες.

Ως εκ τούτου, είναι επιτακτική η ανάγκη να υπάρξει σχετική πρόβλεψη για το ζήτημα αυτό, ενώ, έως τη νομοθετική επίλυση, πρέπει να θεωρηθεί ότι αρκεί η μεταφορά του ονοματεπώνυμου, από λατινικούς χαρακτήρες σε ελληνικούς, να γίνεται με ευθύνη του ανηλίκου και να συνοδεύεται από υπεύθυνη δήλωσή του. Αυτή την πρόταση δέχθηκε εν προκειμένω το συγκεκριμένο γυμνάσιο και εξέδωσε το απολυτήριο.

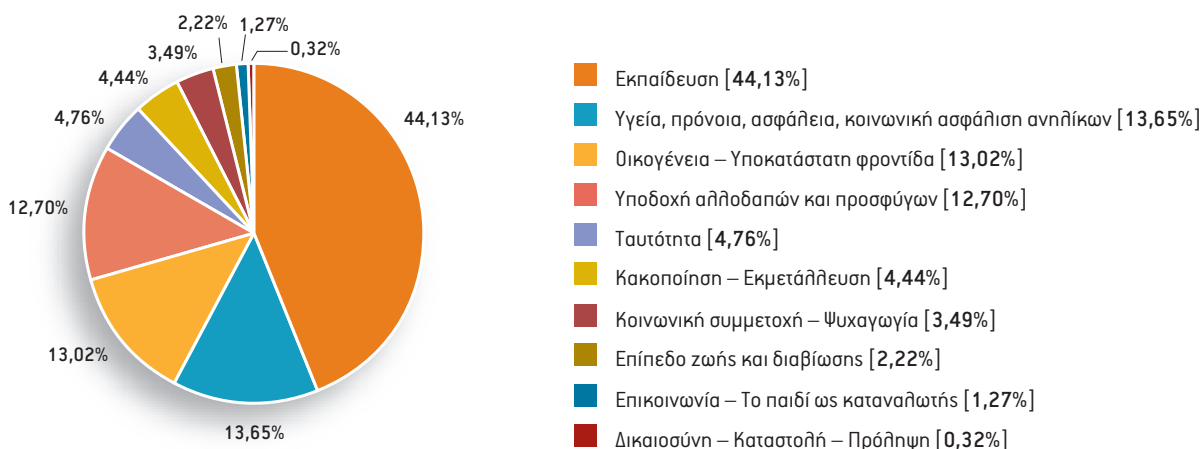
* Περισσότερα και πιο αναλυτικά στοιχεία (έγγραφα του ΣτΠ, απαντήσεις της διοίκησης κ.ά.) μπορείτε να βρείτε:

Στην ιστοσελίδα του ΣτΠ www.synigoros.gr
[Επιλέξτε: Εκθέσεις – Πορίσματα, Κύκλος Δικαιωμάτων του Παιδιού]

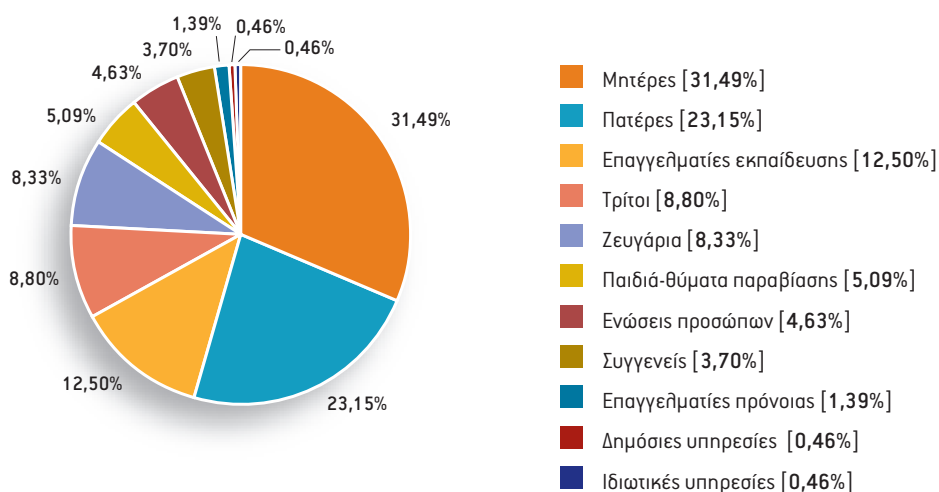
Στην στην υπο-ιστοσελίδα για το παιδί www.synigoros.gr/0-18

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

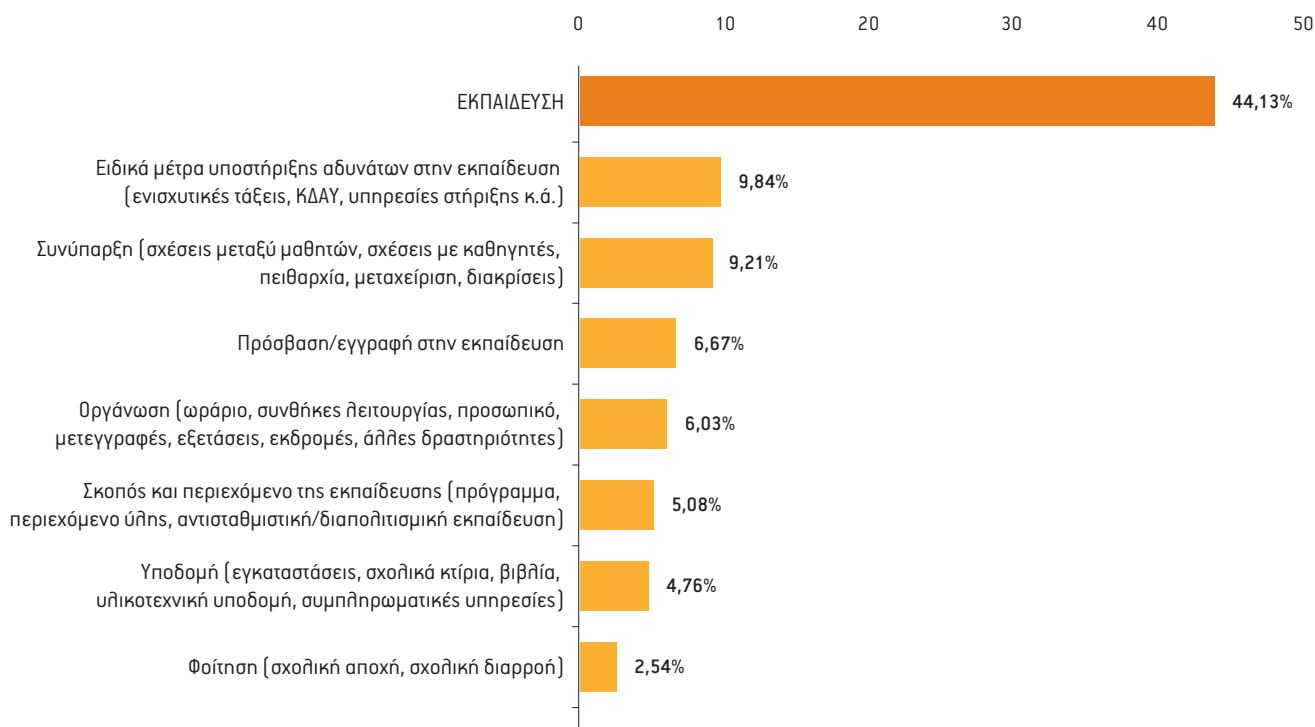
ΓΡΑΦΗΜΑ 21 ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

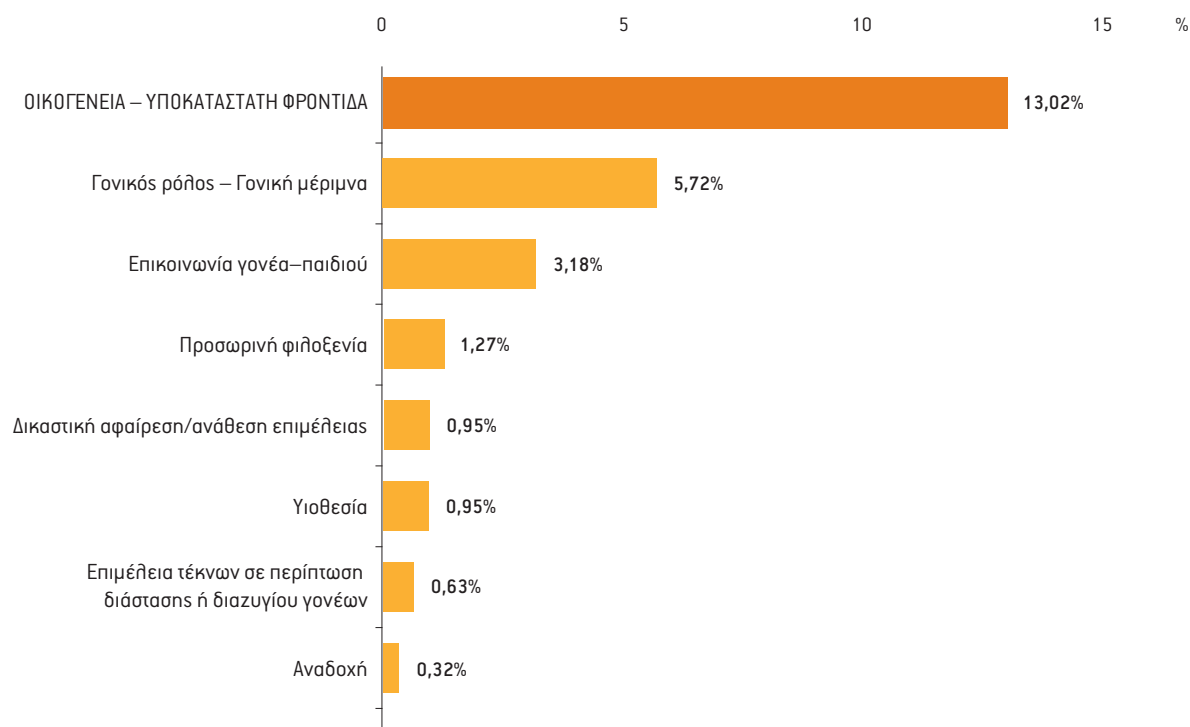
ΓΡΑΦΗΜΑ 22 ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΟΙ ΣΤΗΝ ΑΡΧΗ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

ΓΡΑΦΗΜΑ 23 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΓΡΑΦΗΜΑ 24 ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ – ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΤΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ

ΓΡΑΦΗΜΑ 25 ΥΓΕΙΑ, ΠΡΟΝΟΙΑ, ΑΣΦΑΛΕΙΑ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΑΝΗΛΙΚΩΝ

